

Oponentský posudek na bakalářskou práci sl. Zuzany Brožové Demografické a sociální otázky současného rodinného života. Příbuzenské kontakty v současné rodině. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, Praha 2006, 76 s., příloha – text dotazníku.

Bakalářská práce sl. Brožové dotýkající se především sociologie, demografie, etnologie, historie se věnuje velmi závažnému problému významu příbuzenství v současné postmoderní české společnosti, jež tíhne opět k individualizaci. Autorka ji rozčlenila na úvodní část, v níž se snaží o vymezení základních pojmů na základě některých profilujících titulů světové i domácí literatury (např. domácnost, rodina, moderní rodina /překvapivě již ne postmoderní/, neolokalita, manželství ...), cíl, vzorek a metody výzkumu, dále na kompilační kapitulu o středověké, raně novověké a moderní, postmoderní rodině a na vyhodnocení výzkumu, respektive dotazníkového šetření uskutečněného mezi 51 respondenty na území Prahy v roce 2006 (vysokoškoláci v rozmezí 30 až 55 let).

Jakkoliv je zřejmé, že autorka zvolila mimořádně aktuální téma, k němuž načetla celou řadu profilujících titulů z různých oborů, jejichž tématem je rodina (citelně postrádám ovšem českou etnologickou literaturu: např. tituly Soni Švecové, Jiřiny Svobodové a dalších), a pracovala s dobře sestaveným dotazníkem, ke struktuře i k metodice práce mám celou řadu připomínek. Za nešikovné pokládám již to, že je vlastní cíl práce popsán až na straně 14 a 15, právě tak jako občasně velkorysá autorčino zacházení se závažnými tezemi, které nejsou zaštitěny odkazy na literaturu (např. s. 6, význam kvality rodiny pro společenské klima), i s některými termíny (moderní, postmoderní, středostavovská /jaké jsou znaky střední vrstvy?, lze se spokojit s deklarací respondentů, viz s. 45?/, měšťanská), vybírání pouze některých důležitých náhledů na základní kategorie, jež jsou osou práce (např. manželství).

Autorka pochopila, že vědecká práce začíná problémem (v jejím případě jde o srovnání významu příbuzenství v současné české společnosti a americké společnosti před dvaceti lety, o verifikaci Možného teze o velké české rodině z osmdesátých let v současnosti), nabízí se však otázka, proč sl. Brožová neporovnávala spíše českou a americkou současnou rodinu (pochopitelně by ovšem musela daleko lépe propracovat jejich tradici), případně, proč lépe nerozpracovala podmínky české rodiny v 80. letech 20. století a v současnosti, aby pak mohla vyslovit teoretické závěry na téma kvalita společnosti versus kvalita rodiny. Historický exkurz, jakkoliv zajímavý, nepůsobí jako organická součást práce, není-li dále využíván. Možná měla autorka ušetřit čas, který by se jí hodil pro širší analýzu současné rodiny, jak ji představuje odborná literatura. Zcela pak postrádám základní informace o rozšiřování dotazníku, reakcích respondentů, především však o způsobu výběru informátorů. Právě tento fakt výsledky výzkumu nesmírně problematizuje. Správné sestavení vzorku je pro tento typ výzkumu totiž klíčové. Autorka si však nepoložila otázku sociálního zázemí výchozích rodin respondentů, případných lokálních specifíků, především však abstrahovala od politických změn po roce 1989. Domnívá se skutečně, že se tzv. Husákovy děti, generace dnešních třicátníků, s naprosto jinými a širšími možnostmi kariéry, vyžití mimo „nukleární“ rodinu, může mechanicky dát do jedné skupiny s lidmi čtyřicetiletými až padesátipětiletými? Narážím na to, že pojem střední generace asi nemá pro výzkum tohoto typu příliš význam, respektive, že časové rozestupy mezi generacemi se zkrátily. Brožové mikrosonda, která prokazuje přesvědčivě deklarovaný i žitý význam rodiny v současnosti, je tak snadno napadnutelná. Stranou ponechávám, zda autorka neměla verifikovat odpovědi respondentů v „terénu“, případně zadáváním dotazníků partnerům respondentů (tuto možnost naopak striktně odmítla).

Přes uvedené výhrady však hodnotím práci jako velmi dobrou v bodovém rozmezí 30 až 31 bodů. Zohledňuji přitom nesnadné uchopení tématu příbuzenství i fakticky vykonanou práci, právě tak jako zdařilé strukturování dotazníku a vytčení jeho centrálních témat.